

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

(Danıştay Kararları Üzerine Verilen)
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-2-139 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 14-04/81-34
Karar Tarihi : 22.01.2014

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Kenan TÜRK (İkinci Başkan)
Üyeler : Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR, Fevzi ÖZKAN,
Dr. Metin ARSLAN, Doç. Dr. Tahir SARAÇ

B. RAPORTÖRLER: Doç. Dr. Aydın ÇELEN, Özgür Can ÖZBEK, Gözde KARABEL

C. BAŞVURUDA BULUNAN:

- Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği
GMK Bulvarı Şehit Daniş Tunalıgil Sok. No:2/34 06570 Maltepe/Ankara

D. HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILAN:

- Türk Telekomünikasyon A.Ş.
Turgut Özal Bulvarı 06103 Aydınlikevler/Ankara

(1) **E. DOSYA KONUSU:** Türk Telekomünikasyon A.Ş. hakkında verilen 11.09.2008 tarih ve 08-52/792-321 sayılı Kurul kararının Danıştay 13. Dairesi'nin 08.05.2012 tarih ve 2008/14245 E., 2012/960 K. sayılı kararı ile iptal edilmesi üzerine şikayet konusu iddialar bakımından 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin tespiti.

(2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle;

- Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği (Telkoder) üyesi firmaların, Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin (Türk Telekom) tekel hakkının sona erdiği tarihten bu yana, iller arası ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerini yürüten işletmeciler olduğu,
- Telkoder üyesi işletmecilerin, her türlü teknoloji kullanılarak iller arası ve/veya uluslararası telefon hizmeti sunulması olarak tanımlanan "Uzak Mesafe Telefon Hizmeti (UMTH) İşletmecileri" olarak adlandırıldığı,
- Bu işletmecilerin, UMTH sunabilmeleri için Türk Telekom'dan satın aldıkları hizmetlere karşılık; çağrı başlatma arabağlantı noktası aylık port kirası; çağrı başlatma arabağlantı ücreti; uzak mesafe kiralanan devre veya omurga ücreti; çağrı sonlandırma arabağlantı ücreti; çağrı sonlandırma arabağlantı noktası aylık port kirası maliyetlerine katlanmak zorunda kaldıkları,
- Bir UMTH işletmecisi için söz konusu hizmetlerin maliyetinin (çağrı başlatma arabağlantı noktası port kirası= 0,17 kr/dk, çağrı başlatma arabağlantı ücreti= 3,00 kr/dk, şehirlerarası kiralık devre maliyeti= 0,66 kr/dk, çağrı sonlandırma arabağlantı ücreti= 3,00 kr/dk, çağrı sonlandırma arabağlantı noktası port kirası= 0,17 kr/dk olmak üzere) toplam 7,00 kr/dk olduğu, buna karşılık Türk Telekom tarafından şehirlerarası telefon hizmetinin perakende olarak (Türk Telekom'un 21.07.2007 tarihli şehirlerarası ŞirketHatt tarifesi perakende fiyatı) 6,86 kr/dk fiyattan sunulduğu,
- Söz konusu durumun toptan fiyatların perakende fiyatların üzerinde kaldığı bir fiyat sıkıştırmasına işaret ettiği,

14-04/81-34

- Bu durumda UMTH işletmecilerine, hizmetin ticari açıdan sunulmasını imkansız kılan eksi %6'lık bir marj bırakıldığı,
- UMTH işletmecilerinin bu dönemin geçici olduğunu düşünerek zararına da olsa hizmet vermeye devam ettikleri

iddia edilmiştir.

- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 04.03.2008 tarih ve 1345 sayı ile intikal eden başvuru üzerine hazırlanan 11.07.2008 tarih ve 2008-2-139/İİ-08-HB sayılı İlk İnceleme Raporu 17.07.2008 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 08-45/639-M sayı ile Türk Telekom hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Önaraştırma sonucunda hazırlanan 22.08.2008 tarih ve 2008-2-139/ÖA-08-HB sayılı Önaraştırma Raporu 11.09.2008 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 08-52/792-321 sayı ile soruşturma açılmasına gerek olmadığına ve şikâyetin reddine karar verilmiştir. Telkoder tarafından açılan dava üzerine Danıştay 13. Dairesi'nin 08.05.2012 tarih ve 2008/14245 E., 2012/960 K. sayılı kararı ile anılan Kurul kararı iptal edilmiştir. Bunun üzerine Rekabet Kurulu, 28.08.2012 tarih ve 12-42/1274-M sayı ile dosya konusuna ilişkin olarak Türk Telekom hakkında önaraştırma yapılmasına karar vermiştir.
- (4) Önaraştırma sonucunda hazırlanan 28.12.2012 tarih ve 2008-2-139/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu, 03.01.2013 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 13-01/8-M sayı ile Türk Telekom hakkında soruşturma açılmasına karar verilmiştir. Ayrıca 06.06.2013 tarih ve 13-34/451-M sayılı Kurul kararıyla soruşturma süresi 3 ay uzatılmıştır.
- (5) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (4054 sayılı Kanun)'un 43/2. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına ilişkin karar ve teşebbüsler ile ilgili olarak ileri sürülen iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgi, 22.01.2013 tarihinde Türk Telekom'a tebliğ edilerek 30 gün içinde ilk yazılı savunmalarını yapmaları talep edilmiştir. Teşebbüsün ilk yazılı savunması Kurum kayıtlarına 20.02.2013 tarih ve 1026 sayı ile intikal etmiştir.
- (6) Soruşturma sonucunda hazırlanan 03.10.2013 tarih ve 2008-2-139/SR sayılı Soruşturma Raporu, aynı Kanun'un 45. maddesi uyarınca Kurul üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ edilmiş, hakkında soruşturma yürütülen teşebbüsten 30 gün içerisinde yazılı savunmasını göndermesi talep edilmiştir. Soruşturma Raporu Türk Telekom'a 07.10.2013 tarihinde tebliğ edilmiş ve teşebbüsün ikinci yazılı savunması 06.11.2013 tarih ve 7489 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (7) Soruşturma Heyeti tarafından hazırlanan Ek Görüş'ün, 4054 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca Kurul üyeleri ile hakkında soruşturma yürütülen teşebbüse 25.11.2013 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine Türk Telekom'un üçüncü yazılı savunması 25.12.2013 tarih ve 8546 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.
- (8) Yürütülen soruşturma kapsamında Telkoder ve Türk Telekom yetkilileri ile görüşmeler yapılmış ve bilgi, belge talebinde bulunulmuştur. Cevabi yazılar 16.09.2013 tarih, 6515 sayı; 01.10.2013 tarih, 6868 sayı; 28.08.2013 tarih, 6179 sayı; 26.09.2013 tarih, 6785 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Ayrıca dosya mevcudundaki eksikliklerin giderilmesi için Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)'ndan talep edilen bilgiler 02.10.2013 tarih ve 6913 sayı ile Kuruma ulaşmıştır.
- (9) Tarafların sözlü savunma talebinin olmaması üzerine dosya mevcudu, 22.01.2014 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 14-04/81-34 sayı ile nihai karar verilmiştir.
- (10) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, Türk Telekom'un iddia konusu eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında hâkim durumun kötüye kullanılması olarak nitelendirilemeyeceği görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Danıştay 13. Dairesi'nin İptal Kararı

(11) Danıştay 13. Dairesi'nin, 08.05.2012 tarih ve 2008/14245 E., 2012/960 K. sayılı iptal kararında, telekomünikasyon mevzuatı ve 4054 sayılı Kanun hükümleri ile BTK¹ ve Rekabet Kurulunun yetki ve görev alanları birlikte değerlendirilmiş;

- Rekabet Kurulunun tüm mal ve hizmet piyasalarındaki rekabet ihlallerini tespit etmek ve yaptırım uygulamak konusunda yetkili ve görevli kurum olduğu,
- 4054 sayılı Kanun'un bu konudaki genel nitelikli kanun olduğu, ancak telekomünikasyon sektörünü düzenleyen mevzuatta da rekabetin korunması yönünde ve rekabet ihlali de sayılabilecek nitelikte davranışlar karşısında idari yaptırım uygulanması yönünde hükümler bulunduğu açık olmakla birlikte, telekomünikasyon mevzuatında öngörülen istisnai haller dışında, Rekabet Kurulunun genel olarak rekabetçi olmayan davranışların ortaya çıkmasından sonra ihlalin tespiti ve yaptırım uygulaması yoluna gidebileceği,
- BTK'nın ise telekomünikasyon piyasasının rekabetçi bir yapıya kavuşmasını sağlamak amacıyla, piyasa koşullarını önceden yaptığı sektöre özgü düzenleyici işlemler ve aldığı tedbirler vasıtasıyla sağlamakla görevli olduğu, yapacağı düzenlemelerin genel olarak piyasanın yapısal sorunlarını gidermeye yönelik teknik düzenlemeler niteliğinde olduğu,
- Rekabet Kurulunun piyasalarda yapısal problemler nedeniyle kendiliğinden veya kamusal müdahalelerle ortaya çıkan aksaklıklara doğrudan müdahale ve düzenleme yetkisinin bulunmadığı, bu görev ve yetkinin ilgili piyasada görevli ve yetkili regülasyon kurumlarına, düzenlenmemiş sektörlerde ise devlete ait olduğu,
- Rekabet Kurulunun bu noktada görev ve yetkisinin 4054 sayılı Kanun'un ilgili maddelerini ihlal eden teşebbüs ve teşebbüs birliği davranışlarının cezalandırılmasına yönelik olduğu ve belirtilen konularda ise anılan Kanun'un 27. maddesi çerçevesinde görüş bildirme görev ve yetkisinin bulunduğu

belirtilmiştir.

(12) Ayrıca Danıştay'ın ilgili kararında;

- Bir piyasanın düzenleyici ve denetleyici bir kurumun regülasyonuna tabi olmasının o piyasada yer alan faaliyetlerin 4054 sayılı Kanun kapsamı dışına çıkarmayacağı,
- Rekabet Kurulunun 4054 sayılı Kanun çerçevesinde tüm mal ve hizmet piyasalarında rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetimleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamakla görevlendirilmiş olduğu,
- Söz konusu düzenleyici kurumların piyasa hakkındaki tasarruflarında rekabetçi bir piyasa düzeni sağlamakla yükümlü olmalarına rağmen, piyasada gerçekleşen rekabet ihlallerinin tespit ve idari yaptırıma tabi tutulmasının, Kanun veya ikincil düzenlemelerle öngörülen istisnalar dışında, 4054 sayılı Kanun kapsamında Rekabet Kurulunun görev alanına girdiği,

---

¹ İlgili Danıştay kararında, Telekomünikasyon Kurumu olarak geçen yerler, söz konusu Kurum'un yeni adı olan BTK ile değiştirilmiştir.

- Nitekim dava konusu Kurul kararının alındığı tarih itibariyle yürürlükte olduğu şekliyle her iki idarenin görev ve yetkilerinin yasalarda ayrıntısıyla belirlenmiş olduğu, telekomünikasyon sektöründe yaşanacak rekabet ihlalini belirleme ve bu konuda yaptırım uygulama konusunda genel yetkinin Rekabet Kuruluna verilmiş olduğu,
- Bu çerçevede; davacı iddialarının telekomünikasyon mevzuatını ilgilendirdiği açık olmakla birlikte, bu iddialar karşılığında BTK ve Rekabet Kurulunun izleyeceği yolların ve alacağı kararların farklı olduğu,
- BTK'nın amacı, telekomünikasyon piyasasında rekabetin tesis edilmesine, rekabetin engellenmesine ve rekabetçi zararın önlenmesine yönelik tedbirlerin alınmasına ve düzenlemelerin yapılmasına yönelik olmakla birlikte; Rekabet Kurulunun telekomünikasyon sektöründeki teşebbüsler hakkında ileri sürülen ihlal iddiaları hakkında açabileceği bir soruşturma sonucunda verebileceği idari para cezasının, anti-rekabetçi davranışların ve bunun altında yatan saikin cezalandırılmasına yönelik olacağı,
- BTK'nın aldığı tedbirler ve yaptığı düzenlemelerle mevcut rekabet ihlalinin etkilerinin sona ermesi, rekabetçi zararın tamamen ortadan kalkması ve konunun salt telekomünikasyon mevzuatını ilgilendiren teknik bir hususa ilişkin olması halinde Rekabet Kurulunun soruşturma açıp açmama konusunda bir takdir yetkisinin bulunduğu, bununla birlikte bu takdir yetkisinin 4054 sayılı Kanun'un öngördüğü amaca ve hukuka uygun bir şekilde kullanılması gerektiği,
- Şikayet konusu fiiller hakkında ilgili mevzuat hükümleri uyarınca BTK tarafından aynı fiil hakkında uygulanabilecek idari yaptırımların Rekabet Kurulu tarafından dikkate alınması ve genel olarak iki Kurum'un işbirliği içerisinde bulunmasının gerektiği,
- İlgili telekomünikasyon mevzuatı incelendiğinde, dava konusu Kurul kararının tesis edildiği dönemde yürürlükte bulunan ve tarifelere ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin yer aldığı 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği ile 28.08.2001 tarih ve 24507 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tarife Yönetmeliği'nde veya ilgili diğer mevzuatta fiyat sıkıştırmasının tespiti ve yaptırım uygulanmasına yönelik herhangi bir hükmün bulunmadığı,
- Kurul kararından sonra 08.09.2009 tarih ve 27343 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği'nin "İlkeler" başlıklı 5. maddesinin (h) bendinde ise, ücretlerin, rekabetin engellenmesine, bozulmasına veya kısıtlanmasına neden olacak şekilde belirlenmemesi ilkesinin getirildiği; 12.11.2009 tarih ve 27404 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tarife Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 5. fıkrasında, BTK'nın, tarifeleri değerlendirirken fiyat sıkıştırması ve yıkıcı fiyatlandırma analizleri kullanarak rekabet ihlallerini tespit etmeye yetkili olduğu, 15. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendinde ise, bu Yönetmelik'in 15. maddesi kapsamında yapılan inceleme neticesinde tarifelerin aşırı fiyatları içerecek şekilde uygulanması, rekabetin kısıtlanmasını hedefleyen fiyat indirimlerini ihtiva etmesi, haklı olmayan nedenlerle son kullanıcılar arasında ayırım yapılmasına yol açması ve bir hizmetin maliyetinin diğer bir hizmetin ücretiyle desteklenmesi suretiyle çapraz sübvansiyon olması gibi ihlallerin tespiti durumunda, işletmeciye bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde üçüne kadar idari para cezası verilebileceği hükümlerinin düzenlendiği,
- Öte yandan dava konusu Kurul kararında dikkate alınan BTK'nın 02.07.2008 tarih ve 36469 sayılı görüş yazısında, fiyat sıkıştırmasına ilişkin BTK'ya yapılan başvurular hakkında herhangi bir somut işlemin tesis edilmediği, standart ara bağılantı referans

ücret tarifelerinin 20.02.2008 tarih ve 2008/DK-07/136 sayılı Kurul kararı ile 01.04.2008 tarihinden geçerli olmak üzere UMTH işletmecileri lehine olacak şekilde düzenlendiğinin bildirildiği,

- Bu çerçevede tarifelerin BTK tarafından onaylandığı/belirlendiği açık olmakla birlikte, arabağlantı ve kiralık devre ücretlerine ilişkin tarifelerin belirlenmesine yönelik uygulamada olduğu gibi, kural olarak Türk Telekom tarafından hazırlandığı göz önüne alındığında belirtilen tarifelerin fiyat sıkıştırmasına yola açabileceğinin Türk Telekom tarafından öngörülmüş olabileceği veya perakende tarifelere ilişkin tavan fiyat uygulaması açısından Türk Telekom'un yapabileceği fiyat indirimleri yoluyla fiyat sıkıştırmasına sebebiyet verebilme ihtimalinin bulunduğu,
- Bütün bu hususların ötesinde, telekomünikasyon sektöründe gerçekleşebilecek rekabet ihlalleri konusunda, genel yetkili olan Rekabet Kurulunun, düzenleyici otorite kararları uyarınca hareket etmiş olduğu saptanmış olsa dahi anti-rekabetçi davranışlar sergileyen teşebbüslerin davranışlarını tespit ve yaptırım uygulama yetkisine sahip olduğu ve bu teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun uygulamasından bağışık tutulmasının, sektörde gerçekleştirilebilecek rekabet ihlallerinin yaptırımsız kalması sonucunu doğurabileceği,
- Şikayete konu iddialara ilişkin davranışların varlığı ve bu davranışların, hâkim durumun kötüye kullanılması niteliğinde olduğunun saptanması veya bu duruma yönelik somut delillere ulaşılması halinde, konu hakkında soruşturma zamanaşımı süresi içerisinde Rekabet Kurulunca soruşturma açılması ve ihlalin kesin olarak tespiti halinde yaptırım uygulanmasının önünde bir engel bulunmadığı,
- Rekabet Kurulu tarafından şikayet konusu iddiaları değerlendirmek suretiyle, BTK'nın görüşü ve konu hakkında idari yaptırım niteliğinde işlemler tesis edilmiş olması ihtimalinde, bu hususun da dikkate alınarak hareket edilmesi gerekmekte iken Türk Telekom'un şikayete konu olan uygulamalarının BTK tarafından onaylanan/belirlenen tarifelerden kaynaklandığı gerekçesiyle 4054 sayılı Kanun kapsamında önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına ve şikayetin reddine yönelik dava konusu Kurul kararında hukuka uygunluk bulunmadığı

gerekçelerine yer verilmiştir.

I.2. BTK Görüşü

- (13) Kurul kararının Danıştay tarafından iptali ardından oluşan duruma ilişkin olarak, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 7. maddesinin 2. fıkrası uyarınca BTK'dan bilgi talep edilmiştir.
- (14) Cevabi BTK görüşünde; *"Rekabet Kurulu Kararının alındığı dönemde yürürlükte bulunan ilgili mevzuat kapsamında Türk Telekom'un tarifeleri Kurumumuz onayına tabi olup, açıkça görüldüğü üzere tarife onay sürecine ilişkin kapsam, ilkeler, usul ve esaslar ile kullanılacak yöntemler ilgili mevzuatla belirlenmiştir. Bu kapsamda, söz konusu dönemde Kurumumuz tarafından Türk Telekom'un tarifeleri yukarıda sayılan ilgili mevzuat çerçevesinde hizmetin etkin olarak sağlanması maliyetine dayalı olacağı, işletmecinin etkin piyasa gücünün bir sonucu olarak ortaya çıkabilecek aşırı fiyatları içermeyeceği, rekabetin kısıtlanmasını hedefleyen fiyat indirimlerini ihtiva etmeyeceği, aynı veya benzer telekomünikasyon hizmetlerinin sunulmasında kullanıcılar arasında ayırım yapılmasına yol açmayacağı şeklindeki ilgili mevzuat hükümleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Rekabete aykırı olduğu değerlendirilen tarifeler ise*

Kurumumuz tarafından reddedilmek suretiyle yürürlüğe girmesine izin verilmemiştir. Yani Türk Telekom tarafından Kurumumuza sunulan tarifelerin rekabete uygun olup olmadığı hususu tarifelerin onaylanması sürecinde göz önünde bulundurularak rekabete aykırı olmadığı değerlendirilen tarifeler onaylanmış veya rekabete aykırı olduğu değerlendirilen tarifeler ise reddedilmiştir.” şeklinde özetlenen ifade ile 11.09.2008 tarihli ve 08-52/792-321 sayılı Rekabet Kurulu kararının alındığı dönem itibariyle uygulanan tarifelerin rekabete aykırı olup olmadığı değerlendirmesinin yapılıp, onaylanmak suretiyle yürürlüğe girdiği belirtilmektedir.

- (15) Mevcut döneme ilişkin olarak ise *“Yukarıda yer alan ilgili mevzuat çerçevesinde Türk Telekom tarafından uygulanacak tarifelerin yürürlüğe girmeden en az 7 (yedi) gün önce rekabetin kısıtlanmasına neden olacak fiyat indirimlerini ihtiva etmemesi hususu başta olmak üzere Kurum düzenlemelerine aykırı olmadığını gösteren, hizmete ilişkin genel hüküm ve şartları da içeren ayrıntılı bilgi ve belgelerle birlikte Kurumumuza sunulması gerekmektedir. Böylece, Türk Telekom tarafından uygulanacak tarifelerin yürürlüğe girmeden önce Kurumumuza sunulması ve kontrol altında tutulması sağlanmaktadır.”* ifadelerine yer verilmektedir.
- (16) Görüşte ayrıca; mülga 406 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu süre zarfında BTK tarafından belirlenen toptan seviyedeki çağrı başlatma ve sonlandırma ücretlerinin işletmeciler için referans niteliğini haiz olduğu, söz konusu ücretlerin işletmeciler arasında meydana gelen uzlaşmazlıklar sonrasında BTK tarafından işletilen uzlaştırma prosedürleri ile bağlayıcı hale geldiği; buna karşılık 5809 sayılı Kanun'un ve Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte daha önce uzlaştırma prosedürleri kapsamında geçerli ve bağlayıcı hale gelen referans arabağlantı ücretlerinin doğrudan bağlayıcı kılındığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra 2012 yılında uygulamaya alınan toptan hat kiralama uygulaması hakkında kısaca bilgi verilmiş, ayrıca 10.08.2011 tarih ve 2011/DK-07/424 sayılı Kurul Kararı ile Türk Telekom şebekesinden sabit telefon hizmeti işletmecilerinin şebekelerine doğru yapılan aramaların ücretlerine (0,1459 TL/dk olmak üzere) üst sınır getirildiği ifade edilmektedir. Görüşte fiyat sıkıştırması kapsamında özel bir hesaplama yapıldığına dair herhangi bir bilgiye yer verilmediği görülmektedir.

I.3. Uzak Mesafe Telefon Hizmeti (UMTH) ve Sabit Telefon Hizmeti (STH)

- (17) UMTH, BTK tarafından çıkarılan Telekomünikasyon Hizmet ve Altyapılarına İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliği'nin *“Uzak Mesafe Telefon Hizmeti”* başlıklı bölümünde; *“..işletmecilere ait her türlü telekomünikasyon şebekesi ve altyapısı üzerinden her türlü teknolojiyi kullanarak kullanıcılara illerarası ve/veya uluslararası telefon hizmeti sunulması”* olarak tanımlanmıştır. Yönetmelik'te illerarası telefon hizmeti *“Çağrı başlatma ve sonlandırma noktalarının farklı illerde olduğu veya kullanıcıların sıfır (0) önsabitini çevirerek eriştikleri telefon hizmeti”*, uluslararası telefon hizmeti ise *“Çağrı başlatma noktasının Türkiye'de sonlandırma noktasının Türkiye dışında olduğu telefon hizmeti ve çağrı başlatma noktasının Türkiye dışında, sonlandırma noktasının Türkiye'de olduğu telefon hizmeti”* olarak tanımlanmıştır.
- (18) Bşvuruda belirtildiği üzere UMTH;
- Çağrının başlatılması ve sonlandırılması aşamalarında, abone ile doğrudan bağlantısı olmayan UMTH işletmecisi, Türk Telekom vasıtasıyla bu irtibatı sağlamakta,
  - Türk Telekom şebekesinde başlatılan çağrının sırasıyla; nihai kullanıcıdan Türk Telekom'un arabağlantı santraline; bu santralden UMTH işletmecisinin santraline; buradan UMTH işletmecisinin diğer ilde sahip olduğu santrale; bu santralden söz

konusu ildeki Türk Telekom'un arabağlantı santraline ve Türk Telekom tarafından devralınan çağrının, bu santralden kullanıcıya aktarılması aşamalarından oluşmaktadır.

- (19) BTK'nın 07.05.2009 tarih ve 2009/DK-07/228 sayılı kararı ile STH sunmak üzere yetkilendirilecek UMTH işletmecileri ile Türk Telekom arasında imzalanmış olan mevcut A, B ve C tipi uzak mesafe telefon hizmetlerine ilişkin arabağlantı sözleşmelerinde düzeltmeler yapılmıştır. Buna göre;
- A, B ve C tipi uzak mesafe telefon hizmetlerine ilişkin arabağlantı sözleşmeleri ve bu sözleşmelere ek olarak tanzim edilen protokoller içerisinde yer alan tüm "Uzak Mesafe Telefon Hizmeti" ifadeleri "Sabit Telefon Hizmeti" ve tüm "UMTH" ifadeleri "STH" şeklinde değiştirilmiştir.
  - A, B ve C tipi uzak mesafe telefon hizmetlerine ilişkin arabağlantı sözleşmeleri içerisinde yer alan; tanımlar bölümüne "*Sabit Telefon Hizmeti (STH): İşletmecilere ait her türlü telekomünikasyon şebekesi ve altyapısı üzerinden her türlü teknolojiyi kullanarak Kullanıcılara il içi ve/veya iller arası ve/veya uluslararası telefon hizmeti sunulması*" ifadesi eklenmiştir. Tanımlar bölümünde yer alan "İlgili Mevzuat" tanımı "*5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ve bu Kanunun uygulanma usul ve esaslarını gösteren Kurum düzenlemeleri*" olarak değiştirilmiştir.
  - A ve B tipi uzak mesafe telefon hizmetlerine ilişkin arabağlantı sözleşmeleri ve bu sözleşmelere ek olarak tanzim edilen protokoller içerisinde yer alan tüm "Şehirlerarası ve Uluslararası" ifadelerinin başına "Şehir içi" ifadesi eklenmiştir.
  - A ve B tipi uzak mesafe telefon hizmetlerine ilişkin arabağlantı sözleşmeleri içerisinde yer alan;
    - i. 5.1.1.2. ve 5.1.1.4. maddelerinin sonuna, "*Türk Telekom'un İşletmeci için daha önce Uzak Mesafe Telefon Hizmeti kapsamında kurmuş olduğu Port'lar, İşletmeci tarafından Sabit Telefon Hizmeti kapsamında kullanılabilecektir.*" ifadesi eklenmiştir.
    - ii. 7.1.7. maddesinin ilk paragrafının sonuna "*İşletmecinin, Kurum tarafından kendisine daha önce UMTH kapsamında tahsis edilen ve Türk Telekom şebekesinde tanımlanmış olan taşıyıcı seçim kodunu STH kapsamında kullanmaya devam etmesi halinde, Türk Telekom'a ilave bir ödeme yapması gerekmeyecektir.*" ifadesi eklenmiştir.

- (20) Yukarıda yer verilen BTK kararının akabinde 12.08.2009 tarih ve 2009/DK-08/418 sayılı karar ile, 28.05.2009 tarih ve 27241 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektronik Haberleşme Sektörüne İlişkin Yetkilendirme Yönetmeliği'nin Geçici 1. maddesinin 4. fıkrası uyarınca; Uzak Mesafe Telefon Hizmetinin Sunulmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ 29.08.2009 tarihinde diğer bir Tebliğ ile yürürlükten kaldırılmıştır.

I.3.1. UMTH/STH Hizmeti Maliyetleri

- (21) Başvuruda; işletmecilerin, UMTH/STH sunabilmeleri için Türk Telekom'dan satın aldıkları hizmetlere karşılık;
- Çağrı başlatma arabağlantı noktası aylık port kirası 0,17 kr/dk,
  - Çağrı başlatma arabağlantı ücreti 3,00 kr/dk,
  - Uzak mesafe kiralanan kiralık devre veya omurga ücreti 0,66 kr/dk,
  - Çağrı sonlandırma arabağlantı ücreti 3,00 kr/dk,
  - Çağrı sonlandırma arabağlantı noktası aylık port kirası 0,17 kr/dk'lık olmak üzere toplam 7,00 kr/dk maliyete katlanmak zorunda kaldıkları,

- buna karşılık Türk Telekom tarafından şehirlerarası telefon hizmetinin perakende olarak (Türk Telekom'un 21.07.2007 tarihli şehirlerarası ŞirketHatt tarifesi perakende fiyatı) 6,86 kr/dk fiyattan sunulduğu

ifade edilmektedir.

- (22) Yapılan değerlendirmelerde, başvuruda da yer verildiği üzere, söz konusu hizmetlerin tamamının Türk Telekom'dan temin edildiği varsayılmıştır.

I.3.2. Türk Telekom Tarafından UMTH/STH İşletmecilerine Toptan Sunulan Hizmetlere İlişkin Ücretlerin Değerlendirilmesi

- (23) UMTH/STH işletmecileri, Türk Telekom'dan toptan olarak sağladıkları hizmetlere karşılık, arabağlantı ve kiralık devre ücretleri ödemektedir. Çağrı başlatma/sonlandırma ücretleri "Arabağlantı Ücretlerine İlişkin Düzenlemeler" başlığı altında, çağrı başlatma/sonlandırma arabağlantı noktası aylık port kirası ile uzak mesafe kiralık devre/omurga ücretleri ise "Kiralık Devre Ücretlerine İlişkin Düzenlemeler" başlığı altında değerlendirilmiştir.

I.3.2.1. Arabağlantı Ücretlerine İlişkin Düzenlemeler

- (24) Mülga 406 sayılı Kanun'un 10. maddesinde;

"Bütün işletmecilerin ve kişisel telekomünikasyon tesislerini kullananların ara bağlantı talepleri, ilgili mevzuatta belirlenen haller saklı kalmak üzere, ara bağlantı sağlama yükümlülüğü olan işletmeciler tarafından karşılanır. Ara bağlantı sağlama yükümlülüğü olan işletmeciler, bu maddeye dayanarak çıkarılacak yönetmelik çerçevesinde Kurum tarafından belirlenir. Ancak, Türk Telekom her halde ara bağlantı sağlama görev ve yükümlülüğüne tabidir. Kurum tarafından ara bağlantı sağlama yükümlülüğü getirilen işletmeciler ve Türk Telekom "ara bağlantı yükümlüsü" olarak anılır.

Ara bağlantı yükümlüleri, ara bağlantıya ilişkin talepleri bu madde hükümleri çerçevesinde ve eşitlik, ayırım gözetmeme, şeffaflık, açıklık, maliyet ve makul kâra dayalı olma ilkeleri temelinde ve ara bağlantı yükümlülerinin veya bunların ortaklarının, iştiraklerinin veya ortaklıklarının, kendi hizmetleri için sağladıkları ile aynı koşul ve kalitede karşılamakla yükümlüdürler. Ara bağlantı sağlanmasına ilişkin teknik olarak imkân dâhilinde olan ve ekonomik olarak orantısız maliyetler ihtiva etmeyen talepler, makul ve haklı sebepler saklı kalmak üzere kabul edilir... Ara bağlantı anlaşması ilk talepten itibaren azami üç ay içerisinde sonuçlandırılmadığı takdirde, Kurum, ara bağlantı talep eden tarafın başvurusu halinde, kamu menfaati gözetilerek belirleyeceği esaslar çerçevesinde taraflar arasında uzlaştırma prosedürü işletir ve kamu menfaati açısından makul ve gerekli gördüğü diğer tedbirleri alabilir..."

ifadeleri yer almaktadır. 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren ve kapsamı "işletmecilerin erişim ve arabağlantıya ilişkin hak ve yükümlülükleri ile söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde uygulanacak hükümler" olarak belirlenen Erişim ve Arabağlantı Yönetmeliği'nin 10(2). maddesinde "...Kurum, ayırım gözetmeme yükümlülüğü getirilen işletmecilere referans erişim ve/veya arabağlantı teklifleri hazırlama yükümlülüğü getirebilir." ve 10(4). maddesinde "Kurum, 5.i maddede belirtilen ilkeleri göz önünde bulundurarak, referans erişim ve/veya arabağlantı tekliflerinde değişiklik yapılmasına karar verebilir. İşletmeciler, Kurumun talep ettiği değişiklikleri belirtilen biçimde ve sürede yerine getirmekle yükümlüdür. İşletmeciler, Kurum tarafından onaylanan veya değiştirilerek onaylanan teklifleri Kurumun onayını müteakip bir hafta içinde kolay erişilebilir bir şekilde ve asgari olarak internet sitelerinde yayımlamakla yükümlüdür." ifadelerine yer verilmiştir.

- (25) Benzer şekilde Yönetmelik'in 16. maddesinin 2. fıkrasında, BTK'nın ilgili pazarlarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecileri belirleyebileceği ve bu işletmecilere arabağlantı dahil olmak üzere, Yönetmelik'in 7 ila 15. maddelerinde belirtilen yükümlülüklerden birini, birkaçını ya da tamamını getirebileceği düzenlenmektedir. Yönetmelik'in 17. maddesinde işletmecilerin erişim ve/veya arabağlantı tarifelerini Yönetmelik'te yer alan ilkeleri göz önüne almaları koşuluyla kendi aralarında müzakere ederek serbestçe belirleyebileceği belirtilmekte ve sözleşme serbestisi esasına yer verilmektedir. Yönetmelik'in 11. maddesinin 1. fıkrasında işletmecilerin arabağlantı tarifelerini Yönetmelik'te yer verilen esaslar çerçevesinde serbestçe belirleyebileceği, 2. fıkrasında ise BTK'nın ilgili pazarda etkin piyasa gücüne sahip işletmecilere, tarifelerini maliyet esaslı olarak belirleme yükümlülüğü getirebileceği belirtilmektedir.
- (26) Yönetmelik'in 11(3). maddesinde; *"Kurum, tarifelerin maliyet esaslı belirlenmediğine karar vermesi halinde tarifeleri maliyet esasına göre belirler. Kurum, tarifeleri maliyet esasına göre belirleyinceye kadar diğer ülke uygulamalarını ve işletmecilerin maliyet yapılarını uygun olduğu ölçüde dikkate alarak tarifelere üst sınır koyabilir. Kurumun belirlediği tarifeler bağlayıcıdır."* ifadelerine yer verildikten sonra, *"Uzlaşmazlıkların Çözümü"* başlıklı 18. maddesinde işletmecilerin belirli bir süre içinde uzlaşma sağlayamamaları halinde, taraflardan herhangi birinin BTK'dan uzlaştırma prosedürünün işletilmesini talep edebileceği hüküm altına alınmaktadır. Yine aynı maddede, uzlaşma sağlanamaması halinde BTK'nın anlaşma için uygun gördüğü ve işletmeciler için bağlayıcı olan hüküm, koşul ve ücretleri belirlemeye yetkili olduğu ifade edilmektedir.
- (27) Yukarıda yer verilen düzenlemeler çerçevesinde gerçekleşen arabağlantı ücretinin belirlenmesine yönelik uygulamalar, çağrı başlatma ve çağrı sonlandırma ücretlerinin hangi kriterler ışığında belirlendiğini ortaya koymaktadır. Bahse konu dönemde Türk Telekom'un UMTH işletmecilerine uygulamış olduğu arabağlantı ücreti, BTK tarafından kamuoyuna duyurulan referans arabağlantı ücretini yansıtmaktadır. Dosya mevcudu tabloda; 10.01.2007 tarih ve 2007/DK-10/3 sayılı Kurul Kararı ile belirlenen 01.01.2007 – 01.03.2007 ve 01.03.2007 – 31.03.2008 tarihleri arasında geçerli olan standart referans arabağlantı ücret tarifelerine, alan içi ve alan dışı olmak üzere, üç operatör (Turkcell, Vodafone ve Avea) açısından yer verildiği görülmüştür.
- (28) BTK tarafından ilgili dönemde gönderilen yazıda; *"...İlgili işletmecilerin, uygun olduğu ölçüde kendi standart hüküm ve şartları içine dahil edebilecekleri Standart Arabağlantı Referans Ücret Tarifleri onaya tabi olmamakla birlikte, işletmeciler arasında arabağlantı ücretlerine ilişkin olarak ortaya çıkan uzlaşmazlıkların çözümünde referans olarak uygulanmakta ve Kurumun uzlaştırma kapsamında belirlediği ücretlerin tespitinde esas alınmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu arabağlantı ücretleri doğrudan işletmecilerce sözleşmelere dercedilmemesi halinde, uzlaştırma prosedürü neticesinde uygulanır hale gelmekte olup, son tahlilde uygulamadaki ücretlerin Kurum tarafından belirlenmekte olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir."* ifadelerine yer verildiği görülmektedir. Başvurudaki hesaplamalarda kullanılan söz konusu arabağlantı ücretlerinin, Türk Telekom ile çeşitli işletmeciler arasında yürütülen arabağlantı görüşmeleri sonrasında anlaşma sağlanamaması üzerine gerçekleştirilen uzlaştırma prosedürü sonucunda, BTK tarafından belirlenen ücretler olduğu anlaşılmaktadır.
- (29) Bu çerçevede, Türk Telekom'un, mülga 406 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince arabağlantı yükümlüsü olduğu, ilgili işletmeciler ve Türk Telekom ile arabağlantı yapma talebinde bulunan bir UMTH işletmecisinin arabağlantı ücretlerini karşılıklı müzakereler sonucunda serbestçe belirleyebileceği, ancak taraflar arasında anlaşma sağlanamadığı durumlarda BTK'nın uzlaştırma prosedürünü başlatacağı ve tarafları bağlayıcı arabağlantı

ücretlerine karar vereceği, hâlihazırdaki arabağlantı ücretlerinin de tüm bu aşamalar sonucunda, düzenleyici otorite tarafından şikâyetçi sebebesinde çağrı başlatma ve sonlandırmaya ilişkin alan dışı arabağlantı ücretlerinin 3 kr/dk, alan içi arabağlantı ücretinin 1,89 kr/dk olarak belirlendiği anlaşılmaktadır.

- (30) Bahse konu çağrı başlatma/sonlandırma ücretleri BTK tarafından belirleniyor olmakla birlikte, şikayete konu tarifenin rekabet hukuku mevzuatı kapsamında fiyat sıkıştırmasına yol açıp açmadığının tespiti için birtakım değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Başvuruda, söz konusu ücretin alan dışı ücretler (ilgili dönemde 3,00 kr/dk olmak üzere) baz alınarak hesaplamaya alındığı, ancak alan içi ücretlerin (ilgili dönemde 1,89 kr/dk olmak üzere) değerlendirmeye alınmadığı görülmektedir. Bu çerçevede, Türk Telekom tarafından gerek önaraştırma döneminde Kuruma gönderilen yazılarda gerekse soruşturma döneminde gönderilen ilk yazılı savunmada UMTH işletmecileri ile 2004 yılından itibaren yapılan sözleşmeler kapsamında 12 ilde başlatılacak çağrılar için söz konusu işletmecilerin Türk Telekom'a alan içi ücret ödediği, dolayısıyla sadece alan dışı ücretin esas alınarak maliyet hesabı yapılmasının doğru olmadığı ifade edilmiştir.
- (31) İlgili yazılarda çağrı başlatma hizmeti bakımından alan içi trafiğin payı, 2007 yılı için %(.....), 2008 yılı için %(.....); çağrı sonlandırmada alan içi trafiğin payı 2007 yılı için %(.....), 2008 yılı için %(.....) olarak gösterilmiştir. Konuyla ilgili olarak Raportörlerce yapılan görüşmelerde de Telkoder'in anılan oranlara katıldığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, dosya kapsamında yapılan hesaplamalarda Türk Telekom tarafından temin edilen ve Telkoder tarafından kabul edilen oranlardan faydalanılmıştır.
- (32) Ayrıca ses hizmetinin iletiminde VoIP teknolojisinin kullanımına ilişkin olarak, Türk Telekom tarafından işletmecilerin VoIP ile çağrı başlatma yoluna giderek çağrı başlatma maliyetlerini düşürdükleri, arabağlantı maliyetlerinin daha fazla olduğu soruşturma konusu dönemde işletmecilerin VoIP teknolojisinden günümüzde daha fazla yararlandıkları, BTK tarafından 3 ayda bir yayımlanmakta olan pazar verileri raporlarında 2012 yılından itibaren bu verilere de yer verildiği, 2012 yılı 3. çeyrek pazar verileri raporunda VoIP kullanım oranının %64,8 olarak ifade edildiği, bu veri örnek olarak ele alındığında dosya konusu dönemde de UMTH işletmecilerinin trafiklerinin önemli bir kısmının (yaklaşık %50'sinin) VoIP üzerinden başlatıldığı öngörülebileceği belirtilmektedir.
- (33) Bu bilgiler ışığında ilgili dönemde ses hizmetinin iletiminde VoIP teknolojisinin kullanım yaygınlığı ve oranları Telkoder'e de sorulmuş; gönderilen bilgilerde BTK dokümanlarından yararlanılarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Şöyle ki, 2009 yılında yayınlanan "Sabit Şebekede Çağrı Başlatma Piyasası Kamuoyu Görüşlerini İçeren Pazar Analizi" dokümanında Türk Telekom'un sabit şebekede çağrı başlatma pazarında %97'lik payının bulunduğu, VoIP yöntemi ile çağrı başlatma oranının ise %3 olduğunun ifade edildiği belirtilmektedir. Diğer taraftan BTK 2009 yılı pazar verileri raporunda, UMTH işletmecilerinin çağrı başlatma piyasasında %12'lik paya sahip olduklarının belirtildiği, böylece 2009 yılında UMTH işletmecilerinin VoIP yöntemi kullanarak başlattıkları çağrılarının toplam başlattıkları çağrılara oranının yaklaşık %25 olduğu sonucuna varılmıştır. Soruşturmaya konu dönem itibarıyla ise bu oranın %10-15 civarında bulunduğu tahmin edilmiştir.
- (34) Konu hakkında BTK görüşü de istenilmiş ve Kurum kayıtlarına 02.10.2013 tarih ve 6913 sayı ile intikal eden cevabi yazıda; BTK bünyesinde 2007 ve 2008 yılları için STH sunan alternatif işletmecilerin toplam giden trafik miktarında VoIP'in oranına ilişkin bir verinin mevcut olmadığı, STH işletmecilerinin VoIP kullanımına ilişkin verilerinin 2012 yılından itibaren toplanmaya başlandığı (2012 yılı 1. Çeyrek-%60,3, 2. Çeyrek-%60,5, 3. Çeyrek-%64,8, 4. Çeyrek-%61,7, 2013 yılı 1. Çeyrek-%59,2, 2. Çeyrek-%58,1), ilgilenilen

parametrelerin popülasyon değerinin tahmininde, örnek ortalamasının (ortalama-%60,8) tahmin edici olarak kullanılabilmesi, ancak mevcut durum itibariyle çok az sayıda gözlem değeri olduğu, bu nedenle STH işletmecilerinin toplam giden trafiklerinde VoIP'e ilişkin örnek ortalaması olan %60,8'in, aynı parametrenin 2007 ve 2008 değerlerinin tahmin edilmesinde çok etkin olmayabileceği ifade edilmiştir.

I.3.2.2. Kiralık Devre Ücretlerine İlişkin Düzenlemeler

- (35) Mülga 406 sayılı Kanun'a göre işletmeciler kural olarak, telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında alacakları ücretleri ilgili mevzuat, tabi oldukları görev veya imtiyaz sözleşmesi, telekomünikasyon ruhsatı veya genel izin ile BTK düzenlemelerine aykırı olmayacak şekilde serbestçe belirleyebilmektedir. Bununla birlikte, 406 sayılı Kanun'un 29. maddesinde bir işletmecinin ilgili telekomünikasyon hizmetlerinde, hukuki veya fiili bir tekel olduğunun ya da ilgili hizmet veya coğrafi piyasada hâkim konumda bulunduğu belirlendiği hallerde BTK'nın, hat ve devre kiralıkları da dahil olmak üzere telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında işletmecilerin alacakları ücretlerin hesaplanma yöntemleri ile üst sınırlarını tayin ve tespit etmeye yetkili olduğu hükmüne yer verilmiştir.
- (36) Tarifelerin onaylanmasına yönelik detaylı düzenleme ise, BTK tarafından Tarife Yönetmeliği'ne dayanılarak hazırlanan "*Sabit Telefon Şebekesine Erişim veya Sabit Şebeke Üzerinden Arama Hizmetlerine Yönelik İlgili Piyasalarda Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Bazı Hizmetlerine İlişkin Tarifelerin Tavan Fiyat Yöntemi ile Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ*" ile yapılmıştır.
- (37) 31.12.2003 tarihi itibariyle telekomünikasyon şebekeleri üzerinden sunulan ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetlerindeki tekeli kaldırılan Türk Telekom, BTK'nın, 11.05.2004 tarih ve 2004/246 sayılı kararı ile telekomünikasyon şebekeleri üzerinden sunulan ulusal ve uluslararası ses iletimini ihtiva eden telefon hizmetleri ile tüm telekomünikasyon altyapısında fiili tekele sahip işletmeci olarak belirlenmiştir. 17.03.2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2006/DK-10/142 sayılı BTK kararında ise Türk Telekom;
- Perakende seviyede sabit telefon şebekesine erişim hizmeti piyasasında (düşük seviyede ve yüksek seviyede erişim kısımlarının tamamında),
  - Coğrafi olmayan numaralara yapılan aramalar ile mobile doğru yapılan aramalar dahil olmak üzere - sabit bir yerde sunulan iliçi, illerarası ve uluslararası telefon arama hizmetleri piyasalarında,
  - Perakende asgari kiralık hat grubuna ilişkin ilgili piyasada; perakende seviyede sunulan 2 Mbit/sn üzeri kiralık devrelere, uluslararası kiralık devrelere ve ulusal bazda kapasite sağlayan diğer kiralık devre hizmetlerine (ATM, F/R, Metro Ethernet, G.SHDSL vb.) ilişkin ilgili piyasa(lar)da; toptan kiralık hat omurga kısmına ilişkin ilgili piyasada; toptan kiralık hat sonlandırma kısmına ilişkin ilgili piyasada; toptan seviyede sunulan uluslararası kiralık devrelere ve ulusal bazda kapasite sağlayan diğer kiralık devre hizmetlerine ilişkin ilgili piyasa(lar)da,
  - Sabit şebekede toptan çağrı başlatma piyasasında ve sabit şebekede toptan çağrı taşıma piyasasında,
  - Kendi şebekesi üzerinde toptan çağrı sonlandırma piyasasında,
  - Genişbant ve ses hizmetlerinin sunumu için bakır kablo ağına paylaşımlı erişimi de içeren toptan ayrıştırılmış erişim piyasasında ve
  - Toptan genişbant erişim hizmetlerine ilişkin ilgili piyasada
- etkin piyasa gücüne sahip işletmeci olarak belirlenmiştir.

- (38) Yukarıda yer verilen düzenlemeler çerçevesinde, sabit telefon şebekesine erişim ve sabit şebeke üzerinden arama hizmetlerinde, BTK kararı ile etkin piyasa gücüne sahip işletmeci olarak belirlenen Türk Telekom'un, kiralık devreler de dahil olmak üzere telekomünikasyon hizmetlerinin yürütülmesi ve/veya altyapı işletilmesi karşılığında talep ettiği tüm ücretlerin, BTK tarafından onaylandığı görülmekte, ancak bahse konu ücretlerin, şikayete konu tarifelerin rekabet hukuku mevzuatı kapsamında fiyat sıkıştırmasına yol açıp açmadığının tespiti için dakika başına maliyet gibi açılardan değerlendirmelere dahil edilmesi gerekmektedir.
- (39) Türk Telekom tarafından önaraştırma aşamasında gönderilen cevabi yazıda ve ilk yazılı savunmasında kiralık devre ücretlerinin arabağlantı maliyeti kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği ifade edilmekte ve her işletmecinin gerek kendi altyapısını kurarak, gerekse bir başka teşebbüsün altyapısını kullanarak bu hizmeti temin edebileceği belirtilmektedir.
- (40) Türk Telekom ile UMTH sunan işletmeciler arasında imzalanan Uzak Mesafe Telefon Hizmetine İlişkin Arabağlantı Sözleşmesi'nin 6.1.3. nolu "Arabağlantının Sunulduğu Arabağlantı Sistemleri" başlıklı maddesinde; "*Türk Telekom'un Arabağlantı Sistemlerinin bulunduğu ve Türk Telekom tarafından belirlenecek illerde Arabağlantı Sistemlerini kurarak Türk Telekom ile Arabağlantı sağlamak ve Türk Telekom'un Şebekesinin yönlendirme usul ve esaslarına uygun olarak Arabağlantı trafiğini yönlendirmek zorundadır. İşletmecinin işbu Arabağlantı Sözleşmesi kapsamında Çağrı Başlatmak ve Sonlandırmak istemesi durumunda 6.1.3.1'de belirtilen Türk Telekom'un mevcut ulusal Arabağlantı Sistemlerinin bulunduğu her ile en az bir adet Arabağlantı Sistemi kurması gerekmektedir.*" şeklinde düzenlendiği üzere, UMTH'lerin asgari 12 noktada Türk Telekom ile arabağlantı gerçekleştirilmesi zorunluluğu getirilmiştir². Bu kapsamda, işletmecinin daha fazla noktada arabağlantı sistemi kurması durumunda işletmeci daha fazla oranda çağrılar için alan içi çağrı başlatma/sonlandırma ücreti verecek, bu noktaların dışında başlayan/sonlanan çağrılar için alan dışı çağrı başlatma/sonlandırma ücreti ödeyecektir. Konuya ilişkin olarak Türk Telekom tarafından, önaraştırma aşamasında; işletmecilerin alan dışı arabağlantı ücreti ödememek için kiralık devre maliyetlerine katlandıkları ifade edilmekte, bununla birlikte Telkoder tarafından başvuruda yer verilen söz konusu ücretin (0,66 kr/dk) nasıl hesaplandığına dair bilgilerinin olmadığı belirtilmektedir.
- (41) Telkoder tarafından sunulan dokümandan ise söz konusu tutarın 2.323 TL'lik 2 MB kiralık hat ücretinin azami kapasite olan 350.000 dakika için kullanılması sonucu (2.323/350.000) dakika başına 0,66 kr/dk olarak hesaplandığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık, Türk Telekom tarafından bir E1 kiralık devresinden geçebilecek azami trafik miktarının 1.296.000 dk olduğu, bunun ortalama kullanım miktarının ise %50 civarında olacağı ve bir E1 kiralık devresinden geçen trafik miktarının 650.000 dk olarak kabul edilebileceği bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca 2 mbps (E1) illerarası yurtiçi kiralık devre toptan aylık ücreti olarak 3.090 TL/dk olarak belirtilmiştir.
- (42) Telkoder ise önaraştırma döneminde 350.000 dakika olarak hesapladığı bir E1 devresinin aylık ortalama kullanım miktarının soruşturma döneminde 324.000 dakika olacağını, çünkü 30 kanaldan oluşan bir adet kanalın 15 adedi geliş (çağrı sonlandırma), 15 adedinin ise gidiş (çağrı başlatma) amacıyla kullanıldığını ifade etmiştir.

---

² Bu sayının Türk Telekom tarafından da ifade edildiği üzere, 2007 yılında geçerli olan Referans Arabağlantı Teklifi'nde 19 olduğu görülmektedir.

- (43) Port kirası maliyetine ilişkin olarak ise Türk Telekom, çağrı başlatma ve sonlandırma hizmeti bakımından böyle bir ücret kaleminin Referans Arabağlantı Teklifi'nde veya UMTH sözleşmelerinde yer almadığını, bu ücretle neyin kastedildiğini ve UMTH işletmecilerinin aylık port kirası üzerinden dakika başına bir ücreti nasıl hesapladıklarının anlaşılamadığını, bir hesaplama yapılacaksa dahi trafik miktarının 350.000 değil 648.000 dakika olarak esas alınması gerektiğini belirtmekte, Telkoder ise E1 hizmeti kapsamında alınan 582 TL'lik ücretin maksimum kapasite olan 350.000 dakika için kullanılması sonucu (582/350.000) dakika başına 0,17 kr olarak hesaplama yapmaktadır.

I.3.3. Türk Telekom Tarafından Perakende Olarak Sunulan Hizmetlere İlişkin Ücretlerin Değerlendirilmesi

- (44) Başvuruda, Türk Telekom'un nihai kullanıcılara ilişkin uzak mesafe ses hizmetine yönelik perakende fiyatlarının, aynı hizmeti veren UMTH işletmecilerine uyguladığı toptan fiyatlarından düşük olduğu iddiasına yer verilmektedir. Bu anlamda Türk Telekom hakkındaki fiyat sıkıştırması iddiası bakımından değerlendirilmesi gereken bir diğer konu perakende ücretlerdir. Kiralık devre ücretlerine ilişkin bölümde yer verildiği üzere, "*Tarife Yönetmeliği*" ile ilgili telekomünikasyon hizmetlerinde, bir işletmecinin hukuki veya fiili bir tekel olduğunun ya da ilgili hizmet veya coğrafi piyasada hâkim durumda bulunduğu veya etkin piyasa gücüne sahip olduğunun belirlendiği hallerde, işletmecinin kullanıcılara sunduğu telekomünikasyon hizmetlerinde uygulanacak tarifelerin onaylanması ve denetlenmesine dair esaslar belirlenmiştir.
- (45) BTK tarafından gönderilen yazıdan da anlaşılacağı üzere, Türk Telekom tarafından nihai kullanıcılara yönelik olarak uygulanan perakende ücretler, ilgili mevzuatın usul ve prensipleri çerçevesinde tavan fiyat olarak düzenlenmektedir.
- (46) Tüm hesaplamalar vergiler hariç ücretler üzerinden yapılmış, dolayısıyla 2007 yılında geçerli şehirlerarası ŞirketHaTT tarifesine ilişkin 7,9 TL'lik fiyat KDV'den arındırılarak bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde 6,86 kr/dk olarak ifade edilen tutarın ise vergilerden arındırıldığında 6,69 kr/dk olduğu anlaşılmaktadır. Türk Telekom tarafından gönderilen yazıda; dakika başına alınan ücret haricinde tarife kapsamında abonelerden sabit ücret tahsil edildiği belirtilmiş ve "*ŞirketHaTT tarifesi için abonelerden 35,5 TL sabit ücret alınmaktadır. Bu ücret netice olarak abonelerin dakika başı konuşma ücretlerine yansıdığından perakende ücretin hesabında mutlaka dikkate alınması gerekmektedir. O dönemdeki trafik verileri temin edilemediğinden bu ücretin dakika bazlı dağılımının hesaplanması mümkün görünmemekle birlikte sonuçta abonelerin Şirketimize ödediği ücretlere dâhil olduğundan maliyet hesabında dikkate alınması gerektiği de kuşkusuzdur. Bunun hesabında güncel trafik bilgilerinden hareket edilebilir.*" ifadelerine yer verilmiş olmakla beraber, bu sabit ücretin dakika başı perakende ücrete yansımaları konusunda aydınlatıcı bir hesaplama yapılmadığı görülmektedir.

I.4. Savunmaların Değerlendirilmesi

I.4.1. Usule İlişkin Savunmalar

I.4.1.1. BTK Görüşleri ile Danıştay Kararının Doğru Yorumlanmadığı

- (47) Türk Telekom'un ilk yazılı savunmasında BTK görüşleri ile Danıştay kararının doğru yorumlanmadığına ilişkin olarak özetle;
- Danıştay kararında, BTK'nın görüşü ve konu hakkında idari yaptırım niteliğinde işlemler tesis edilmiş olması halinde Rekabet Kurumu tarafından bu hususun da dikkate alınarak hareket edilmesi ifadeleri göz önünde bulundurularak, Türk Telekom'a soruşturma açılmamasının gerektiği,

- Kaldı ki Danıştay'ın, Rekabet Kurumunun, telekomünikasyon sektöründe gerçekleştirilecek rekabet ihlalleri konusunda genel yetkili olduğunu ifade etmesinin Telekomünikasyon Kurumunun (BTK) yetkisini ortadan kaldırmayacağı,
- Türk Telekom'un tam regülasyon altında faaliyet gösterdiği, tarifelerinin onaya tabi olduğu, dosya konusu tarifenin de yürürlüğe girdiği dönemde BTK tarafından yıkıcı fiyatlandırma, fiyat sıkıştırması ve çapraz sübvansiyonu analizleri ve kontrolünün yapılarak onaylandığı, Rekabet Kurumunca yeni bir analiz yapılması yerine BTK'dan alınacak görüşle fiyat sıkıştırması analizinin ne şekilde yapıldığının ortaya konulmasının uygun olacağı

ifade edilmektedir.

- (48) Dosya konusu soruşturmaya Danıştay'ın Rekabet Kurulu kararını iptal etmesi üzerine yapılan önaraştırma sonucunda başlanmıştır. Söz konusu Danıştay kararında ilk olarak telekomünikasyon hizmetleri pazarındaki rekabet ihlallerinin tespit edilmesi ve yaptırım uygulanması konusunda Rekabet Kurumu ile BTK'nın sahip oldukları yetkilerin sınırları değerlendirilerek telekomünikasyon sektörünü ilgilendiren mevzuatın irdelenmesi sonucunda BTK'nın önceden yaptığı sektöre özgü düzenleyici işlemler ve aldığı tedbirler vasıtasıyla piyasanın rekabetçi bir yapıya kavuşmasını sağlamakla görevli olduğu, Rekabet Kurumunun ise genel olarak rekabetçi olmayan davranışların ortaya çıkmasından sonra ihlalin tespiti ve yaptırım uygulanması yoluna gidebileceği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda Danıştay kararında BTK'nın sektörde yetkisinin bulunmadığı yahut Rekabet Kurumunun genel yetkili olmasından dolayı BTK'nın yetkisinin ortadan kalktığına ilişkin bir ibarenin olmadığı aşikârdır.
- (49) Diğer taraftan, Danıştay'ın anılan kararında Rekabet Kurumunun, BTK'nın görüşü ve konu hakkında idari yaptırım niteliğinde işlemler tesis edilmiş olması ihtimalinde, bu hususun da dikkate alınarak hareket edilmesi gerektiğine ilişkin ifadeler doğrultusunda BTK'dan görüşü sorulmuş ancak tarifeler hakkında gerekli analizlerin yapıldığı ve soruşturma konusu tarifenin tavan fiyat düzenlemesine tabi olduğu bilgisi dışında bir bilgi verilmemiştir. Bu doğrultuda Danıştay kararı çerçevesinde öncelikle önaraştırma yürütülmüş ve önaraştırma kapsamında elde edilebilen bilgiler dahilinde soruşturma açılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla Türk Telekom'un BTK görüşü doğrultusunda Türk Telekom hakkında soruşturma açılmaması gerektiği yönündeki savunması yerinde görülmemiştir.

1.4.1.2. Soruşturma Bildiriminde Varsa, Muhalif Üye Görüşü/Görüşlerinin Yer Almadığı

- (50) İlk yazılı savunmasında Türk Telekom tarafından soruşturma bildiriminde, varsa, muhalif üye görüşü/görüşlerinin yer almadığı, ancak savunma hakkının insan hakları sözleşmeleri, anayasalar ve yasalarla teminat altına alındığı, 4054 sayılı Kanun'un 44/2. maddesinin açık hükmü doğrultusunda aleyhine soruşturma açılan, idari para cezası tehdidiyle suçlanan teşebbüslere hiçbir kısıt konulmadan savunma hakkının tanınması gerektiği ifade edilmektedir.
- (51) 4054 sayılı Kanun'un 43/2. maddesinde Rekabet Kurulunun soruşturmaya başlama kararında sonraki süreç düzenlenmiştir. Buna göre soruşturma kararı, karar tarihinden itibaren 15 gün içinde taraflara bildirilir ve tarafların 30 gün içerisinde ilk yazılı savunmalarını göndermeleri istenir. Ancak 30 günlük süre bildirim yazısı ile birlikte iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilginin taraflara gönderilmesi ile başlar. Anılan hükümde yer alan iddiaların türü ve niteliği hakkında yeterli bilgiden kasıt hakkında soruşturma yürütülen teşebbüse isnat edilen eylemler hakkında savunma yapmalarına imkân verir şekilde açıklamalarda bulunmaktır. Yoksa anılan maddenin kapsamına

soruşturma kararında, varsa, karara muhalif üye görüşü/görüşleri girmemektedir.

- (52) Diğer taraftan Türk Telekom'un da savunmasında belirttiği üzere 4054 sayılı Kanun'un 44/2. maddesi uyarınca taraflar Rekabet Kurumu bünyesinde kendileri hakkında düzenlenmiş her türlü belgenin kendisine verilmesini isteme hakkına sahip bulunmaktadır. Nitekim, bu maddeye dayanılarak çıkarılan 2010/3 sayılı Dosyaya Giriş Hakkının Düzenlenmesine Ticari Sırların Korunmasına İlişkin Tebliğ'de konunun ayrıntıları düzenlenmiştir.

1.4.2. Esasa İlişkin Savunmalar

1.4.2.1. İlgili Ürün Pazarının Sabit ve Mobili İçerecek Şekilde Tek Ses Pazarı Olarak Tanımlanması Gerektiği

- (53) Türk Telekom'un ilk yazılı savunmasında ilgili ürün pazarı ile ilgili olarak özetle;
- Sabit telefonun fiyatındaki değişmeye karşı tüketicilerin daha duyarlı olduğu buna karşılık mobil telefon kullanıcılarının fiyattaki değişmeye, sabit telefon kullanıcılarına kıyasla daha az duyarlı olduğu, özellikle numara taşınabilirliği uygulamasından sonra sektörde rekabetin arttığı,
  - Sabit telefon hizmetinin esnekliğinin her üç mobil işletmecinin esnekliğinden yüksek olduğu, dolayısıyla Türk Telekom'un mobil işletmecilere kıyasla daha fazla fiyat rekabetiyle karşı karşıya kaldığı, söz konusu rekabet nedeniyle Türk Telekom'un verdiği hizmetin fiyatını istediği gibi arttıramadığı,
  - İlgili ürün pazarının tek ses pazarı olarak belirlenmesi halinde Türk Telekom'un pazar payının ses geliri bakımından %(. . . . .), abone sayısı bakımından %(. . . . .), trafik miktarı bakımından %(. . . . .) olacağı ve böylece hâkim durumda bulunmayacağı,
  - 2007 yılında da Türk Telekom'un tek ses pazarında hâkim durumda olmadığına görülebileceği, zira 2007 yılı ile 2009 yılı arasında UMTH işletmecilerinin sabitten başlatılan toplam trafikteki paylarının %(. . . . .) oranında arttığı

ifade edilmektedir.

- (54) Dosya kapsamında yapılan fiyat sıkıştırması değerlendirmelerinde, Türk Telekom'un perakende fiyatları ile toptan fiyatları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda Türk Telekom'un iddia konusu eylemleri gerçekleştirmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla, sonucu değiştirmeyeceğinden, ilgili ürün pazarı tanımı yapılmamıştır. Dolayısıyla Türk Telekom'un yukarıda yer verilen ilgili ürün pazarının mobil ses hizmetlerini de içerir biçimde tek pazar olarak tanımlanması gerektiği yönündeki savunmaları geçerli görülmemiştir.

1.4.2.2. Maliyet Kalemlerinin Gerçeği Yansıtmadığına Yönelik Savunmalar

- (55) Türk Telekom'un maliyet kalemlerine ilişkin savunmaları aşağıda başlıklar halinde özetlenmiştir:

- Çağrı başlatma port kirasına ilişkin olarak;

1. UMTH işletmecilerinin çağrı başlatmak amacıyla Türk Telekom arabağlantı santralleriyle kendi sistemlerini irtibatlandırmak için Türk Telekom'dan kiraladıkları bir E1 (2mbps) devresinden taşınabilecek trafiğin 1.296.000 dk/ay olduğu ve işletmecilerin trafik miktarları şebeke kurgularına göre bir E1'den taşınan trafik miktarının değişkenlik gösterdiği, buna karşılık Telkoder tarafından maksimum kapasitenin 350.000 dakika olarak hesaplandığı,

2. Diğer taraftan Telkoder'in hesaplamalarında E1 bedeli için Türk Telekom'un o zaman geçerli olan yurtiçi kiralık devre tarifesindeki 2 mbit farklı santral kademe ücretinin (582 TL) kullanıldığı, ancak UMTH işletmecilerinin Türk Telekom arabağlantı santrallerinin bulunduğu binalarda ortak yerleşim yaparak (kendi sistemlerini Türk Telekom binalarında konumlandırarak) E1 bedellerinden tasarruf edebildikleri,
3. Ortak yerleşim yapmayan UMTH işletmecilerinin ise sadece farklı santral kademesinden değil, aynı santral kademesinden (342 TL) de faydalanabildikleri, bu nedenle E1 bedelinin sadece 582 TL değil 342 TL de düşünülerek hesaplanmasının daha doğru olacağı.

- Çağrı başlatma maliyetine ilişkin olarak;

1. Çağrı başlatma maliyetinin Telkoder tarafından yalnızca alan içinden (1,89 kr/dk) daha yüksek olan alan dışı ücret (3,00 kr/dk) dikkate alınarak hesaplandığı,
2. İlgili dönemde UMTH dahilinde iki kademeli ücretlendirmenin söz konusu olduğu, işletmecinin Türk Telekom ile fiziksel bağlantı yaptığı ilden başlayan çağrılar için alınan dakika başı ücret olan alan içi ücretin, alan içi kapsamındaki iller dışında başlayan çağrılar için alınan alan dışı ücretten daha düşük olduğu,
3. Alan içi trafik oranının 2007 yılında %(. . . . .), 2008 yılında %(. . . . .), 2009 yılında ise %(. . . . .) seviyesinde olduğu,
4. Ayrıca BTK tarafından 2005 yılında alınan karar ile işletmecilerin VoIP ile çağrı başlatabilmesine imkân verildiği, VoIP ile başlatılan çağrılar bakımından çağrı başlatma maliyetinin sıfıra yakın olduğu, VoIP ile başlatılan çağrılarının da Telkoder'in hesaplamalarında göz ardı edildiği,
5. BTK'nın ilk kez VoIP kullanımına ilişkin verilere yer verdiği 2012 yılı 3. çeyrek pazar verileri raporunda, VoIP oranının %64,8 olarak belirtildiği, 2007 yılında ise işletmeci trafiklerinin yaklaşık %50'sinin VoIP üzerinden başlatıldığına öngörülebileceği,
6. Bu bağlamda, 2007 yılı toplam trafikler ve VoIP ile başlatılan trafikler de dikkate alınarak ağırlıklı bir ücret hesaplanması halinde çağrı başlatma ücretinin düşük seviyelerde yer alacağı.

- Uzak mesafe kiralanan kiralık devre veya omurga maliyetine ilişkin olarak,

1. Anılan maliyet kaleminin UMTH işletmecisinin UMTH sunmak için katlanmak zorunda olduğu bir maliyet kalemi olmadığı, dolayısıyla arabağlantı maliyetlerinin bir unsuru olmadığı, aksine işletmecinin yatırım/altyapı maliyetinin bir unsuru olduğu,
2. Soruşturma bildiriminde Telkoder tarafından kiralık devre maliyetinin, 2.323 TL'lik 2 MB kiralık hat ücretinin azami kapasite olan 350.000 dakika için kullanılması sonucu dakika başına 0,66 kr/dk olarak hesaplandığı,
3. Kapasite kullanım oranı için 350.000 gibi kesin bir rakamın verilemeyeceği, yıl içerisinde bu oranın değişebileceği,
4. Bununla birlikte UMTH işletmecilerinin kendi şebekesinde kullandığı IP teknolojisine daha uygun olan ve daha fazla tercih edilen noktadan noktaya Metro Ethernet hizmetinin ve bu hizmet tarifesindeki 2 Mbps şehirlerarası kademesinin aylık ücretinin (1.236 TL) hesaplamalarda dikkate alınması gerektiği.

- Çağrı sonlandırma maliyetine ilişkin olarak;

1. Çağrı başlatma maliyetinde belirtildiği gibi çağrı sonlandırma ücretinin de alan dışı ve alan içi olarak ikiye ayrıldığı, alan içi ücretin daha düşük olduğu, ancak Telkoder tarafından yalnızca alan dışı ücretin esas alınarak hesaplama yapıldığı,
2. Çağrı sonlandırma trafikleri içerisinde alan içi trafiğin oranının 2007 yılı için %(. . . . .), 2008 yılı için %(. . . . .), 2009 yılı için %(. . . . .) olduğu,
3. Bu bağlamda çağrı sonlandırma ağırlıklı maliyetinin 2007 yılı trafiklerine göre 2,53 kr/dk olarak hesaplanacağı.

- Çağrı sonlandırma port kirasına ilişkin olarak;

1. Telkoder tarafından E1 hizmeti için 582 TL'lik ücretin maksimum kapasite olan 350.000 dakika için kullanılması sonucu dakika başına 0,17 kr olarak hesaplandığı,
2. Ancak 350.000 dakika gibi kesin bir kapasite kullanım rakamının verilemeyeceği, teorik olarak E1'den taşınabilecek trafiğin 1.296.000 dk/ay olduğu, pratikte işletmecilerin trafik miktarları ve şebeke kurgularına göre bir E1 devresinden taşınan trafik miktarının değişebileceği.

- Operasyonel ve sermaye maliyetlerine (OPEX+CAPEX) ilişkin olarak; Telkoder tarafından bu maliyet olarak hesaplamaya dâhil edilen 6,79 kr/dk rakamının hangi yöntemlerle, nasıl ve hangi oranda dikkate alındığının açıklanamadığı.

- Yapılan açıklamalar çerçevesinde çağrı başlatma ve sonlandırma maliyetinin VoIP dahil edildiğinde 3,65 kr/dk; VoIP dahil edilmediğinde 4,76 kr/dk olacağı, kiralık devre maliyetinin dahil edilmesi halinde 5,41 kr/dk ve port kirası maliyetleri ile birlikte 5,75 kr/dk toplam maliyet olarak hesaplanacağı, Türk Telekom'un vergilerden arındırılmış perakende tarifesinin 6,69 kr/dk olduğu, dolayısıyla fiyat sıkıştırması iddiasının gerçek olmadığı.

- Sayılan hususların dışında ŞirketHaTT tarifesi kapsamında abonelerden tahsil edilen 35,5 TL'lik sabit ücretin de dakika başına konuşma ücreti hesaplanarak yansıtılmasının gerektiği.

(56) Yukarıda ifade edilen maliyet kalemlerine yönelik savunmalar, değerlendirme bölümlerinde yer verilen açıklama ve analizlerde cevaplandırılmıştır.

J. GENEL DEĞERLENDİRME, GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

(57) Fiyat sıkıştırması iddiasının değerlendirilebilmesi bakımından soruşturma kapsamında, Türk Telekom'un perakende fiyatları ile toptan seviyede erişim için talep ettiği ücret ve diğer maliyetleri arasındaki marj tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirmede Türk Telekom tarafından sunulan hizmeti oluşturan kalemlerin belirlenmesi ve bu kalemlerin büyüklüklerinin doğru bir şekilde hesaplanması önem kazanmaktadır.

(58) Bu bakımdan ilk olarak Türk Telekom'un toptan ve perakende tarifelerinin onaylanma sürecinin açıklanması gerekmektedir. İlgili dönemde Türk Telekom'un toptan ve perakende tarifeleri ile bu tarifelerde yapacakları indirim/artırım gibi değişiklikler BTK'nın onayına tabidir. Bu noktada Türk Telekom'un yapabileceği değişiklikler konusunda teşebbüsün seçimine bağlı olan bir alt ve üst sınır aralığı verilmemekte, BTK ilgili tarifeleri/kampanyaları tavan fiyat yöntemine tabi olarak denetlemektedir. Bahse konu tavan fiyatın tutarına ilişkin olarak gönderilen yazıda ise; 16.01.2007 tarih ve 26405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Sabit Telefon Şebekesine Erişim veya Sabit Şebeke Üzerinden Arama Hizmetlerine Yönelik İlgili Piyasalarda Etkin Piyasa Gücüne Sahip İşletmecilerin Bazı Hizmetlerine İlişkin Tarifelerin Tavan Fiyat Yöntemi ile Onaylanmasına Yönelik Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ"de Türk Telekom'un tarifelerine

ilişkin tavan fiyat yönteminin uygulama detaylarına yer verildiği, bu kapsamda 2007 ve 2008 yıllarında, Türk Telekom'un tarifeleri için uygulanan tavan fiyat ile ücret seviyesine değil, ücret artışına sınır getirildiği, BTK'nın 25.12.2006 tarih ve 2006/DK-07/778 sayılı kararı ile "Söz konusu Tebliğin yürürlüğe girmesi ile birlikte verimlilik faktörünün yıllık %3,3 olarak uygulanması, il iç arama hizmeti ücreti için TÜFE-X, ISDN PA bağlantı, nakil, aylık kira ücreti için TÜFE azami artış oranlarının belirlenmesi" hususuna karar verildiği, bu kapsamda, bahse konu Tebliğ'in uygulanışında Türk Telekom'un hizmet sepetleri ve bireysel hizmetleri için farklı tavan fiyat değerlerinin geçerli olduğu belirtilmiştir. Her ne kadar hem toptan hem de perakende tarifeleri ve hatta tarife değişiklikleri düzenleyici kurumun onayına tabi olsa da Danıştay kararında ifade edilen hususlar doğrultusunda teşebbüsün toptan ve perakende tarifeleri arasındaki marj tespit edilmeye çalışılmıştır.

- (59) Bu itibarla ilk olarak Türk Telekom'dan, 2007 ve 2008 yıllarında ŞirketHaTT tarifesinin toplam trafiği, abone sayısı ve tarife kapsamında abonelerden alınan sabit ücret ve dakika başına ücreti talep edilmiştir. Elde edilen bilgiler doğrultusunda dosya mevcudu tablolarda yer verildiği üzere Türk Telekom'un ilgili yıllarda elde ettiği dakika başına geliri hesaplanmıştır. Diğer taraftan Türk Telekom'un ŞirketHaTT tarifesi kapsamındaki geliri ile kıyaslanacak maliyetlerin tespit edilmesi gerekmektedir. Telkoder'e göre, UMTH işletmecileri, söz konusu hizmeti sunabilmek amacıyla Türk Telekom'dan aldıkları hizmetler için şu maliyet kalemlerine katlanmaktadır: çağrı başlatma arabağlantı noktası aylık port kirası; çağrı başlatma arabağlantı ücreti; uzak mesafe kiralanan kiralık devre veya omurga maliyeti; çağrı sonlandırma arabağlantı ücreti; çağrı sonlandırma arabağlantı noktası aylık port kirası. Bu kalemler için katlanılan ücretler sırasıyla 0,17; 3,00; 0,66; 3,00 ve 0,17 kr/dk düzeyindedir. KDV ve ÖİV'nin hariç tutulduğu bu hesaplamalarda çağrı başlatma ve çağrı sonlandırma için kullanılan değer (3,00 kr/dk) doğrudan Referans Arabağlantı Teklifi (RAT)'nde 01.03.2007 tarihinden itibaren geçerli ve alan dışı çağrılar için belirlenmiş olan değerdir. 0,17 kr'lik port kirası ve 0,66 kr'lik kiralık devre maliyeti ise hizmetler için belirlenen toplam bedelin 350.000 dk'lık azami kapasiteye bölünmesi ile elde edilmiştir.
- (60) Yukarıda yer verilen beş kalem dışında Telkoder analizde dikkate alınması gereken başka kalemler olduğunu ileri sürmektedir. UMTH işletmecilerinin katlanmak zorunda oldukları operasyonel ve sermaye maliyetlerini³; yatırımların amortismanı, lisans bedeli, finansman gideri, şebeke işletme gideri, taşıma gideri, kayıplar, katkı payları, satış pazarlama gideri, bayi komisyonları, müşteri hizmetleri gideri, tahsil edilemeyen alacaklar, faturalama ve tahsilat gideri, ortak yerleşim gideri ve genel giderler başlıkları altında sıralamakta ve bu kalemler için çeşitli işletmecilerin maliyet kompozisyonlarını sunmaktadır.
- (61) Türk Telekom'un konuya ilişkin değerlendirmesinde ise çağrı başlatma ve sonlandırma arabağlantı ücreti için doğrudan alan dışı ücretin değil, trafik oranlarına bakılarak alan içi ve alan dışı ücretin ağırlıklı ortalamasının alınması gerektiği ifade edilmektedir. Teşebbüs bu kapsamda VoIP teknolojisi kullanılarak çağrı başlatma imkanının da altını çizmekte ve bunun çağrı başlatma maliyetlerini daha da düşüreceğini iddia etmektedir.

---

³ BTK tarafından önceki karar döneminde Kuruma gönderilen görüşte, Telkoder tarafından sunulan maliyet kalemleri bakımından işletmeciler arasında büyük farklılıklar bulunduğu, bu durumun maliyetlerin farklı hizmet kalemlerine dağıtılmasında kullanılan yöntemlerden ve farklı türlere ilişkin trafik hacimlerindeki farklılıklardan kaynaklandığı ve değerlerin analizde kullanılmasının güçleştiği ve Telkoder tarafından varılan sonuçların güvenilirliğinin azaldığı ifade edilmiştir.

- (62) Aylık port kirası ve uzak mesafe kiralık devre ücreti kalemleri konusunda da Türk Telekom, Telkoder tarafından sunulan değerlere iştirak etmemektedir. Aylık port kirası kaleminin RAT'ta yer almadığını belirten teşebbüs, UMTH işletmecileri açısından dakika başına ücretin nasıl hesaplandığının anlaşamadığını ifade etmiştir. Kiralık devrenin ise işletmecilerin kendi şebekelerinin bir parçası olduğundan bahisle arabağlantının bir maliyet unsuru olarak düşünülmesinin doğru olmadığı ifade edilmiştir.
- (63) Tarafların maliyet kalemleri konusunda birbiriyle uyuşmayan görüşleri, dosya konusu eylemlerin 2007, 2008 yıllarına ilişkin olması ve o yıllara ilişkin verilere ulaşmakta güçlük çekilmesi sebepleriyle yapılacak değerlendirmelerde rekabetçi açıdan en riskli durum ele alınmıştır.
- (64) UMTH işletmecilerinin hizmeti sunabilmeleri için katlanması gereken ana maliyetlerin çağrı başlatma ücreti, çağrı başlatma port kirası, çağrı sonlandırma ücreti, çağrı sonlandırma port kirası ve kiralık devre ücreti olduğu anlaşılmaktadır.
- (65) Maliyet kalemlerinden ilki olan çağrı başlatma ve sonlandırma ücreti hesaplanırken dikkat edilmesi gereken husus, çağrıların alan içi ve alan dışı dağılımının yapılmasıdır. Dolayısıyla başvuruda anılan ücretlerin sadece alan dışı ücretin esas alınarak hesaplanması yerinde görülmemiştir. Türk Telekom şebekesinden başlatılıp işletmeci şebekesine teslim edilen işletmeci trafiği ve işletmecinin arabağlantı sistemleri yoluyla Türk Telekom'un coğrafi numaralarında sonlandırılmak üzere gönderdiği yurtiçinden başlayan çağrılar için Türk Telekom'a ödenmesi gereken dakika başı ücretleri referans arabağlantı teklifinde belirlenmiştir. Bu durumda söz konusu dakika başı ücretlerin trafiğin çeşitli yönlere dağılımına göre ağırlıklandırılması sonucunda bir abonenin dakika başına ortalama maliyetine ulaşılması mümkündür. Dosya mevcudu tablodan; Türk Telekom tarafından sunulan ve Telkoder tarafından da kabul edilen trafiğin alan içi-alan dışı dağılımı doğrultusunda 2007 ve 2008 yıllarına ilişkin çağrı başlatma ve çağrı sonlandırma ücretlerinin hesaplandığı anlaşılmıştır.
- (66) Bu noktada üzerinde durulması gereken bir diğer husus, VoIP kullanım oranıdır. Bilindiği üzere sabit şebekeden çağrı başlatma, internet şebekesi üzerinden ses taşıma (VoIP) yoluyla da yapılabilmektedir. VoIP yönteminin kullanılması durumunda işletmeciler çağrı başlatma maliyetinden tasarruf etmiş olmaktadır. Başvuruda, Telkoder tarafından yapılan hesaplamalarda VoIP kullanım oranı ihmal edilmiş, Türk Telekom tarafından VoIP oranlarının da hesaplama dahil edilmesi gerektiği belirtilmişse de önaraştırma aşamasında bu verilere ulaşılamamıştır. Soruşturma aşamasında da VoIP oranları hakkındaki bilgi, Türk Telekom ve Telkoder'den istenilmişse de, gelen bilgiler gerek hesaplanma yöntemi gerekse rakamsal değer olarak birbiriyle uyuşmamış, bu nedenle dosya kapsamında kullanılamamıştır. Aynı zamanda 2007 ve 2008 yıllarında gerçekleşen VoIP oranlarına ilişkin en azından tahmini bir bilgi BTK'dan sorulmuş, ancak böyle bir bilginin bulunmadığı, mevcut veriler ışığında da etkin bir tahminin yürütülemeyeceği ifade edilmiştir. Anılan nedenlerle ve rekabetçi açıdan en riskli durumu değerlendirebilmek amacıyla çağrı başlatma ve sonlandırma ücretlerinin hesabında VoIP kullanım oranı gözardı edilmiştir.
- (67) Hesaplamalara eklenmesi gereken diğer maliyet kalemleri çağrı başlatma ve sonlandırma port kiralrı ile kiralık devre/omurga maliyetidir. Bu maliyet kalemleri 2 mbps E1 kiralık devresinin toptan aylık hat kira tarifesinde öngörülen kira ücretlerinin taşınan trafik miktarına bölünmesi ile hesaplanmaktadır. Trafiğin taşındığı santrale ve yöne doğru değişen çağrı başlatma ve sonlandırma ücretlerinin hesabında kullanılan alan içi, alan dışı ayırımına benzer bir ayırım burada da yer almakta, kalemler ağırlıklandırılarak hesaplanmaktadır. Bu noktada Telkoder ve Türk Telekom'dan toptan aylık hat kira tarifesi

temin edilmiş olmakla birlikte, sunulan tarifelerin birbirinden farklı olduğu görülmüştür.

- (68) Dosya mevcudu tarifelere göre, E1 devresi bakımından, Telkoder tarafından aynı santral için 342,10 TL, farklı santral için 581,96 TL, iliçi için 1.320,30 TL ve illerarası için 2.323,31 TL rakamları bildirilirken; Türk Telekom tarafından sırasıyla 455 TL, 774 TL, 1.756 TL ve 3.090 TL rakamlarını sunulmaktadır. Telkoder'den temin edilen tarifeyle ilişkin bilgiler Türk Telekom yetkililerine iletilmiş ve Türk Telekom yetkilileri tarafından kendi verilerinin esas alınabileceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte yapılan değerlendirme sonucunda rekabetçi açıdan en riskli senaryonun analiz edilebilmesi amacıyla Türk Telekom tarafından gönderilen rakamların esas alınmasının yerinde olacağı kanaatine varılmıştır.
- (69) Port kiralıkları ile kiralık devre ücreti bakımından üzerinde durulması gereken bir diğer husus da E1 devresi ile taşınan dakika miktarıdır. Telkoder bir devrenin maksimum kapasitesinin 350.000 dk, Türk Telekom ise 648.000 dk olduğunu ileri sürmektedir. Telkoder'in hesaplamasına göre 30 kanal-30 gün-24 saat-60 dakikadan oluşan bir E1 devresinde kanalların 15 adedi geliş (çağrı sonlandırma), 15 adedi ise gidiş (çağrı başlatma) amacı ile kullanılmaktadır. Çağrı başlatma ve sonlandırma amaçlı olarak kullanılan E1 kiralık devrelerinin kapasitesi "peak" saatlere göre hesaplanmak zorundadır. Ancak hesaplanan bu kapasite maksimum kapasiteyi ifade etmektedir. Bir E1'in ortalama kullanım miktarı ise maksimum kapasitenin yaklaşık %50'si olarak alınmalıdır. Buna göre 1.296.000 dakika olan maksimum kapasitenin ortalama kullanım miktarı $1.296.000/2=648.000$ dakikadır. Çağrı başlatma ve çağrı sonlandırma ortalama kullanım miktarı ise $648.000/2=324.000$ dakika olmaktadır. Ayrıca Telkoder tarafından, BTK uzmanları ve Telkoder üyelerinin katılımı ile oluşturulan bir çalışma grubunun hazırladığı ifade edilen "İşletmeciler Sorunlarının Çözümüne Kavuşturulması Çalışmaları İşletmecilerin Hazırladıkları Raporlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı raporda verilen varsayımsal örneklerde 30 kanallı bir E1 kiralık devresinin ortalama kullanım miktarının 500.000 dakika olduğu belirtilmiştir.
- (70) Türk Telekom ise maksimum kapasitenin 1.296.000 dk ve ortalama kullanım miktarının maksimum kapasitenin yaklaşık %50'si olduğu hususunda Telkoder ile aynı görüşte olmakla birlikte E1 kiralık devresinin 15 gidiş ve 15 geliş amacına yönelik kullanıldığını kabul etmemekte, ortalama kullanım miktarının 648.000 dk olduğunu ileri sürmektedir. Türk Telekom ayrıca sıkıştırma teknikleri kullanılarak kapasite içinden geçen trafik miktarının 2,4 hatta 16 katına kadar artırılmasının da teknik olarak mümkün olduğunu ve transmisyona için kiralık devre hizmetine alternatif daha ucuz hizmetler (Metro Ethernet vb.) bulunduğunu ifade etmektedir. Yapılan açıklamalar ışığında bir E1 kiralık devresi ortalama kullanım miktarı olarak öncelikle 648.000 dk esas alınmış, akabinde Telkoder'in iddialarının karşılanması bakımından 324.000 dk ile analiz tekrarlanmıştır.
- (71) Diğer taraftan, çağrı başlatma ve sonlandırma port kiralıkları hesabında kullanılması gerekli dağılımlara (aynı santral-farklı santral), soruşturma konusunun geçmiş yıllara ilişkin olması ve bu tür verilerin taraflarca sağlıklı bir şekilde tutulmaması nedenleriyle ulaşılamamıştır. Konuyla ilgili olarak Telkoder tarafından şikayetin yapıldığı döneme ilişkin işletmecilerin POP'larının bulunduğu ve kiralık hat ücreti ödedikleri, aynı santral ve farklı santral oranlarına ulaşmakta güçlük yaşadıkları, ancak başvuru tarihi olan 2007 yılında Türk Telekom tarafından ortak yerleşime açılan santral sayısının az olması, ortak yerleşim bedellerinin yüksek olması gibi nedenler dikkate alındığında, bu oranın (.....) aynı santral, (.....) farklı santral olarak dikkate alınmasının yanlış olmayacağını düşündüğü ifade edilmiştir. Bu doğrultuda çağrı başlatma port kirası ve çağrı sonlandırma port kirası kalemlerinin hesabında Türk Telekom'un tarifesinde öngörülen aynı santral için 455 TL ve farklı santral için 774 TL'nin sırasıyla %(.....) ve %(.....) oranlarıyla ağırlıklandırılarak dikkate alınmasının uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

- (72) Bir diğer kalem olan kiralık devre/omurga ücretinin hesabında kullanılması gereken iliçi-illerarası dağılıma ilişkin Telkoder tarafından sunulan bilgilerde, Telkoder üyesi bir işletmecinin ilici-illerarası dağılımına ilişkin olarak 2007 yılı için %(. . . . .) iliçi, %(. . . . .) illerarası; 2008 yılı için %(. . . . .) iliçi, %(. . . . .) illerarası dağılımının kullanılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Bu doğrultuda anılan dağılımın kiralık devre/omurga ücreti hesabında kullanılması yerinde olacaktır.
- (73) Yukarıda ifade edilen hususlar çerçevesinde dosya mevcudunda yer alan tablolarda, çağrı başlatma port kirası, çağrı sonlandırma port kirası ve kiralık devre/omurga ücretine ilişkin yapılan hesaplamalar ile çağrı başlatma, sonlandırma arabağlantı ücreti ile birlikte ana maliyetlerin toplamı 2007 ve 2008 yılları (ay bazında) itibariyle hesaplanmıştır.
- (74) Dikkate alınması gereken diğer bir husus, operasyonel ve sermaye maliyetlerinin fiyat sıkıştırması analizinde hesaba katılıp katılmayacağıdır. Esas itibariyle, hâkim durumdaki teşebbüsün eşit etkinlikteki fiili veya potansiyel rakipleri üzerinde dışlayıcı etki yaratan fiyatlama davranışları yasaklanmaktadır. Bu doğrultuda fiyat sıkıştırması analizinde öncelikle bakılması gereken incelenen teşebbüsün fiyat ve maliyet verileridir.
- (75) Eşit etkinlikteki rakip testi doğrultusunda dosya kapsamında maliyetleri istenen Türk Telekom tarafından ilgili yıllara ilişkin olarak operasyonel ve sermaye maliyetlerinin ayrıştırılmış bir şekilde bulunmadığı ve temin edilemediği ifade edilmiştir. Bu çerçevede, Telkoder tarafından sunulan üye işletmecilerin bir kısmından (5 işletmeci) elde edilen veriler dikkate alınmıştır. Dosya mevcudunda yer alan ve beş farklı alternatif işletmeciye ait olan maliyet kalemlerinin toplam dakika miktarına bölündüğünün ifade edilmesi nedeniyle daha etkin bir işletmeci açısından yapılan hesaplamada söz konusu değer küçük bir rakam olarak çıktığı, buna rağmen etkin olmayan rakip bakımından rakamın büyüdüğü görülmüştür. Ayrıca Telkoder tarafından hesaplamada işletmecilerin maliyetlerinin toplanarak ortalamalarının alındığı ifade edilmiştir. Bu durum ise en etkin rakibin en etkinsiz rakiple eşdeğer kabul edildiğini göstermekte ve fiyat sıkıştırması analizi bakımından kabul edilebilir nitelikte sayılmamaktadır. Dolayısıyla, rekabetçi açıdan en riskli senaryonun gösterilebilmesi açısından yaklaşık bir rakam elde etmek adına en etkinsiz rakibin çıkarılarak diğer rakiplerin maliyet kalemleri ve ortalamalarının hesaplanması yoluna gidilmiştir. Bu durumda rakiplerin operasyonel ve sermaye maliyetleri (OPEX-CAPEX) ortalaması 4,3 kr/dk olarak bulunmuş ve Telkoder tarafından başvuru dilekçesinde hesaplamaya esas alınan 6,79 kr/dk rakamı yerine söz konusu rakamının dikkate alınması tercih edilmiştir. Zira Telkoder tarafından da başvurunun 2007 yılında yapıldığı ve aradan 6 yıl geçmiş olması sebepleriyle başvuru dilekçesinde belirtilen 6,79 kr/dk değerinin nasıl, hangi alt kırılımlar ile hesaplandığı bilgisine ulaşılamadığı ifade edilmiştir.
- (76) Fiyat sıkıştırması analizinin son aşamasını Türk Telekom'un uzak mesafe telefon hizmeti için nihai kullanıcılardan talep ettiği perakende fiyatlar ile UMTH işletmecilerine bu hizmeti sunabilmeleri için sağladığı hizmetlerin fiyatının karşılaştırılması oluşturmaktadır. Bu noktada her biri dakika bazında hesaplanmış maliyet kalemleri ile Türk Telekom'un soruşturma konusu ŞirketHaTT tarifesi kapsamındaki gelirinin karşılaştırılmasına aşağıda yer verilmiştir.

14-04/81-34

Tablo-1: 2007 Yılına İlişkin Gelir – Maliyet Karşılaştırması (kr/dk)

	Dakika Başlı Gelir	Alternatif Operatör Maliyetleri	MARJ
Ocak	(.....)	(.....)	(.....)
Şubat	(.....)	(.....)	(.....)
Mart	(.....)	(.....)	(.....)
Nisan	(.....)	(.....)	(.....)
Mayıs	(.....)	(.....)	(.....)
Haziran	(.....)	(.....)	(.....)
Temmuz	(.....)	(.....)	(.....)
Ağustos	(.....)	(.....)	(.....)
Eylül	(.....)	(.....)	(.....)
Ekim	(.....)	(.....)	(.....)
Kasım	(.....)	(.....)	(.....)
Aralık	(.....)	(.....)	(.....)

Tablo-2: 2008 Yılına İlişkin Gelir – Maliyet Karşılaştırması (kr/dk)

	Dakika Başlı Gelir	Alternatif Operatör Maliyetleri	MARJ
Ocak	(.....)	(.....)	(.....)
Şubat	(.....)	(.....)	(.....)
Mart	(.....)	(.....)	(.....)
Nisan	(.....)	(.....)	(.....)
Mayıs	(.....)	(.....)	(.....)
Haziran	(.....)	(.....)	(.....)
Temmuz	(.....)	(.....)	(.....)
Ağustos	(.....)	(.....)	(.....)
Eylül	(.....)	(.....)	(.....)
Ekim	(.....)	(.....)	(.....)
Kasım	(.....)	(.....)	(.....)
Aralık	(.....)	(.....)	(.....)

- (77) Tablo-1 ve Tablo-2'nin incelenmesinden; 2007 ve 2008 yılları boyunca Türk Telekom'un en düşük kar marjının %(. . . . .), en yüksek kar marjının ise %(. . . . .) olduğu görülmektedir. Buraya kadar yapılan hesaplamalarda VoIP oranları yok sayılmış, çağrı başlatma ve sonlandırma port kiralari ile kiralık devre/omurga ücreti tek bir dağılım oranı üzerinden hesaplanmış, ay bazında rakamları temin edilemediğinden tüm aylarda aynı rakamlar kullanılmış ve en önemlisi alternatif operatörlerin sermaye maliyetleri ile operasyonel maliyetleri etkinliklerine bakılmaksızın hesaplamaya katılmıştır. Bu noktada VoIP oranının eklenmesi, en etkin rakibin maliyetlerinin esas alınması, alternatif operatörlerin katlanması gereken maliyet kalemlerini düşürürken Türk Telekom'un marjını arttıracaktır. Dolayısıyla, rekabetçi açıdan en riskli ihtimalde dahi Türk Telekom'un perakende tarifeleri ile toptan seviyede uyguladığı fiyatlar arasında negatif bir marj tespit edilememiştir.
- (78) Telkoder tarafından, çağrı başlatma ve sonlandırma port kiralari ile kiralık devre/omurga ücretinin hesaplanması için kullanılan bir E1 kiralık devresi ile taşınan ortalama trafik miktarının 324.000 dakika olduğu ifade edilmektedir. Bu çerçevede dosya mevcudu bilgilerden, 2007-2008 yılları (ay bazında) itibariyle E1 kiralık devresinin ortalama kullanım miktarının 324.000 dakika olduğu varsayılarak, çağrı başlatma ve sonlandırma port kiralari ile kiralık devre/omurga ücretinin yer aldığı ana maliyetler ile operasyonel ve sermaye maliyetlerinin hesaplandığı anlaşılmıştır.
- (79) E1 kiralık devresinin ortalama trafik miktarının 324.000 dakika olarak hesaplanması sonucu elde edilen son maliyet kalemleri ile Türk Telekom'un ŞirketHaTT tarifesi kapsamında dakika bazında elde ettiği gelirinin karşılaştırılmasına ise aşağıda yer verilmiştir.

Tablo-3: E1 Ortalama Trafik Miktarı 324.000 Dk. Kullanıldığı Durumda Gelir-Maliyet Karşılaştırması (kr/dk)

	2007 Yılı			2008 Yılı		
	Dakika Başı Gelir	Alternatif Operatör Maliyetleri	MARJ	Dakika Başı Gelir	Alternatif Operatör Maliyetleri	MARJ
Ocak	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şubat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mart	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nisan	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mayıs	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haziran	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Temmuz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağustos	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eylül	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ekim	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kasım	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Aralık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

- (80) Bir önceki hesaplardan farklı olarak Türk Telekom'un perakende fiyatları ile UMTH işletmecilerine sunduğu toptan hizmetlerin fiyatı arasındaki marj bu son hesaplamada daha düşük çıkmakla birlikte, Tablo-3'ten görüldüğü üzere Telkoder tarafından iddia edilen değerlerin kullanılması ve rekabetçi açıdan en riskli senaryonun ele alınması durumunda dahi marj negatif olmamaktadır. 2007 yılının Ocak ve Şubat aylarında marj nispeten düşük olarak nitelendirilebilecek %(.....) ve %(.....)'lik oranlarda görülmekteyse de analizde varsayımsal verilerin de kullanıldığı göz önüne alındığında ve tablonun geneline bakıldığında anılan oranların ihmal edilebilir düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.
- (81) Yukarıda ifade edilen hususlara ek olarak Türk Telekom'dan 2007 ve 2008 yıllarında uyguladığı şikayete konu ŞirketHaTT tarifesi kapsamında elde ettiği geliri, gerçekleşen trafik miktarı ve adı geçen tarife abone sayısının Türk Telekom'un sunduğu toplam sabit ses hizmetlerinin geliri, trafik miktarı ve abone sayısı içerisindeki payı talep edilmiştir.
- (82) Dosya mevcudu bilgilerden; Türk Telekom'un 2007 ve 2008 yıllarında ŞirketHaTT tarifesi kapsamında elde ettiği gelirin tüm ses hizmetlerinden elde ettiği gelirin %(.....) ve %(.....)'i oranında gerçekleştiği; ŞirketHaTT abone sayısının tüm ses hizmetleri abone sayısı içindeki payının ise 2007 yılında %(.....), 2008 yılında %(.....) oranında olduğu anlaşılmıştır. Trafik miktarının toplam içerisindeki oranının gelir ve abone sayısından farklı olması ise ŞirketHaTT tarifesinin daha çok kurumsal abonelere hitap etmesinden kaynaklanmaktadır. Bu takdirde bile toplam trafik içerisindeki payı 2007 yılında %(.....), 2008 yılında %(.....) olarak gerçekleşmiştir. Türk Telekom'un perakende fiyatları ile alternatif operatörlere sunduğu toptan hizmetlerin karşılaştırılmasına ilişkin yapılan analize ek olarak ŞirketHaTT tarifesinin Türk Telekom'un sunduğu toplam ses hizmetleri içerisinde çok büyük bir paya sahip olmadığı belirtilmelidir.
- (83) Yapılan inceleme ve değerlendirmeler neticesinde elde edilen delil ve bulgular ışığında Türk Telekom'un perakende fiyatlarını, UMTH işletmecilerine yönelik uyguladığı toptan fiyatlarının altında belirlemek suretiyle fiyat sıkıştırması eylemini gerçekleştirmediği kanaatine varılmıştır.

K. SONUÇ

- (84) 03.01.2013 tarih ve 13-01/8-M sayılı Kurul kararı uyarınca yürütölen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara ve incelenen dosya kapsamına göre; Türk Telekomünikasyon A.ő.'nin nihai kullanıcıya yönelik perakende tarifelerini, uzak mesafe telefon hizmeti işletmecilerine yönelik toptan tarifelerinin altında belirlemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal etmediğine OYBİRLİĞİ ile, Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.